

21.10.2020

1. ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА:

ІВАН ІВАНОВИЧ ОГІЄНКО

Педагогічна спадщина

Яворська Л.А. - В умовах динамічного розвитку вітчизняного інформаційно-технологічного суспільства, переорієнтації сформованої століттями системи загальнолюдських і високоморальних цінностей, соціокультурної кризи особливого значення набуває підготовка майбутніх фахівців, зокрема формування гідних громадян України.

Вирішенню проблем освітньої підготовки таких фахівців сприяє раціональне й усебічне використання потенціалу набутого людством досвіду. Історичне минуле, літературно-педагогічна спадщина видатних теоретиків і практиків, які стояли біля витоків педагогічної освіти, є одним із потужних і вартих уваги джерел розвитку літературознавчої компетентності викладачів. Ігнорування ж виховання у студентів поваги до своєї держави, її історії, досягнень означає руйнацію майбутнього. Серед постатей видатних педагогів минулого, чия багатогранна спадщина варта особливої уваги в аспекті виявлення оригінальних ідей і їх екстраполяції в освітню практику є надбання Огієнка Івана Івановича.

Іван Іванович Огієнко

«Мова — душа кожної національності, її святощі, її найцінніший скарб... І поки живе мова — житиме й народ, як національність. Не стане мови — не стане й національності: вона геть розпоршиться поміж дужим народом... Тому й вороги наші завжди так старанно пильнували, аби заборонити насамперед нашу мову, аби звести та знищити її доценту. Бо німого, мовляв, попраєш, куди забажаєш...» Іван Огієнко («Українська культура», Київ, 1918)

- Іван Огієнко (митрополит Іларіон) (1882 - 1972 рр.) український вчений, митрополит (від 1944), політичний, громадський і церковний діяч, мовознавець, історик церкви, педагог, дійсний член Наукового Товариства імені Тараса Шевченка (від 1922)

Людина енциклопедичних знань...

Біографія

Народився 2 січня (14 січня) 1882 року у містечку Брусилів Радомишльського повіту Київської губернії (нині — селище міського типу, районний центр Житомирської області) в бідній селянській родині Івана та Єфросинії Огієнків.

Був шостою дитиною в сім'ї.

Коли Івану ледь виповнилося два роки, внаслідок нещасного випадку загинув батько.

- 1896 закінчив початкову чотирирічну школу в Брусиліві. Далі навчався у Київській військово-фельдшерській школі. Із товаришем по навчанню Юхимом Придворовим (майбутній російський поет Дем'ян Бедний) редагував рукописний місячник «Моя бібліотека».

- Закінчивши 1900 року повний фельдшерський курс, за направленням комісії працював у Київському військовому шпиталі.

У травні 1903р. в Острозі склав іспити в місцевій гімназії й отримав відповідне свідоцтво.

1909 закінчив Київський університет св. Володимира, де займався у філологічному семінарі професора В. Перетца.

- Згодом навчався на Вищих Педагогічних курсах, працював у Київському комерційному інституті. Від 1915 року викладав у Київському університеті, був приват-доцентом на кафедрі мови і літератури.

- Належав до Української Партії Соціалістів-Федералістів. У 1917—1918 відіграв значну роль в українізації вищих навчальних закладів і шкільництва.

- Добре розуміючи, які прогалини були на той час у викладанні й поширенні української мови, Іван Огієнко ще в студентські роки розробляє серію підручників, посібників і таблиць. Книги молодого перспективного науковця розходяться великими накладками, а 1918 року в Києві виходить друком його "Українська культура".

- Того ж року, за правління Скоропадського, Огієнка призначають на посаду ректора новоствореного Кам'янець-Подільського державного українського університету

- Від 1931року доктор філософії в університеті Брно, Чехословаччина, за працю: «Українська літературна мова 16 ст. і Крехівський Апостол 1560 р.». Від 1918 — професор кафедри історії української культури Київського Українського Державного Університету.

- 14 січня 1918 Огієнко виступив на Всеукраїнському Церковному Соборі у Києві з доповіддю «Відродження Української Церкви», в якій аргументовано довів право Української церкви на самостійне існування.

Улітку 1918 виступив засновником і став першим ректором Кам'янець-Подільського державного українського університету (урочисто відкрито 22 жовтня 1918). Огієнко читає в університеті курс лекцій «Українська культура», за якими видає у 1918 році книгу.

- 5 січня 1919 Огієнко призначено міністром освіти УНР, працював в урядах Володимира Чехівського та Сергія Остапенка.

- 1919—1920 — міністр віросповідань УНР в урядах Ісаака Мазепи та В'ячеслава Прокоповича.

- Від 16 листопада 1919, після від'їзду Директорії УНР з Кам'янця-Подільського, Огієнко став головноуповноваженим уряду. При від'їзді Симон Петлюра наказав головноуповноваженому: «Бережіть Україну, як зможете».

Захоплення Кам'янця-Подільського більшовицькими військами (16 листопада 1920) змусило Огієнко емігрувати до Польщі.

- З 1920 жив у місті Тарнові, де заснував видавництво «Української Автокефальної Церкви», що випускала брошури і невеликі за обсягом книги, автором яких був сам Огієнко. Активно співпрацював з уніатською церквою. За спогадами митрополита Євлогія (Георгієвського), «православний за віросповіданням, він вважав, проте, можливим причащатися в уніатів». Регулярно друкував свої праці в уніатській друкарні в Жовкві.

- В 1921 був членом Ради Республіки, а до 1924 — міністром в уряді у справах віровизнання Української народної республіки в еміграції (уряду УНР в екзилі). З 1922 був дійсним членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка.

- Від 1924 викладав українську мову у Львівській учительській семінарії, протягом 1926—1932 — професор церковнослов'янської мови на богословському факультеті Варшавського університету. Був звільнений польською владою як активний прихильник українізації православної церкви. Заснував і редагував у Варшаві журнал «Рідна мова» (1933—1939) і «Наша культура» (1935—1937), які сприяли популяризації української культури, норм єдиної літературної мови серед українців за межами УРСР, виступав проти русифікаторської політики тогочасного керівництва радянської України.

Виступав як творець нової наукової дисципліни — палеотипії, що розуміється ним як галузь знання про книжки старого друку («стародруки»).

- Овдовів в 1937 — після смерті дружини Домініки Данилівни.

9 жовтня 1940 був пострижений в чернецтво в Яблочинському Свято-Онуфрієвському монастирі митрополитом Діонісієм (Валединським), главою Польської Православної Церкви

- 19 жовтня 1940 на Холмському Соборі був висвячений (під ім'ям Іларіона) єпископом Холмським і Підляським. Хіротонію провели: митрополит Діонісій (Валединський), глава Польської Православної Церкви, архієпископ Празький Савватій та єпископ Люблінський Тимофій (Шретер). На наступний день (20 жовтня) в Холмському Соборі ці самі єрархи звершили архієрейську хіротонію найменованого в єпископа Іларіона. Яко архієрей організував українську церкву на Холмщині за допомогою введення української мови в богослужіння. Виголосив сотні проповідей, багато з яких були видані або розійшлися в рукописних списках. Заснував в єпархії друкарню і видавництво, велику єпархіальну бібліотеку, що налічувала десятки тисяч томів. У цей же період написав безліч віршованих (писав вірші з юних років) і прозових творів, в основному духовно-повчального змісту

- З 16 березня 1944 — митрополит. Наліжав до Української Автокефальної Православної Церкви, відновленої на території Рейхскомісаріату Україна у веденні архієпископа Полікарпа (Сікорського), але прагнув до відокремлення.

Здійснював українізацію церкви на Холмщині шляхом запровадження української мови у богослужіння. Від 16 березня 1944 — митрополит Холмсько-Підляський УАПЦ Полікарпа (Сікорського).

Московський Патріархат негативно оцінював «українізаторську» діяльність владики Іларіона, але визнає канонічний характер його єпископської хіротонії.

Улітку 1944 Огієнко змушений був емігрувати в Словаччину, потім до Швейцарії (жив у Лозанні), а у вересні 1947 — до Канади у місто Вінніпег, де редагував літературно-науковий місячник «Слово істини».

8 серпня 1951 на Надзвичайному Соборі у Вінніпезі обраний главою Української Греко-Православної Церкви у Канаді і митрополитом Вінніпегу.

Огієнко доклав чимало зусиль для організації та розбудови українського національно-культурного та релігійного життя у Канаді. Заснував Теологічне товариство (нині: «Теологічне товариство митрополита Іларіона»), здійснив реорганізацію богословського факультету Манітобського університету, перетворивши його в Колегію ім. св. Апостола Андрія (готує православних священників для українських громад в усьому світі), очолював науково-Богословське товариство, розгорнув велику науково-дослідницьку та видавничу діяльність.

Відновив видання і продовжував редагування науково-популярного журналу «Наша культура» (1951—1953, від 1954 — «Віра і культура»).

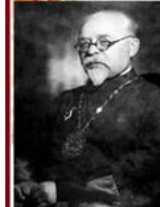
• 28 — 30 квітня 1960 у Вінніпезі відбувся Акт Духовної Злуки всіх трьох українських православних митрополій — Української Греко-Православної Церкви Канади, Української Православної Церкви в США та Української Православної Церкви в Екзилі (з центром в Західній Німеччині).

Справа життя Івана Огієнка (працював 1936—1955) — переклад Біблії, що до сьогодні є неперевершеним надбанням українського народу.

• *«Немає в людини нічого милішого над свою рідну землю. Де хто народився, де провів свої дитячі роки, до тієї землі прив'язується, він усією душею на ціле життя. А хто, буває, відірветься від своєї рідної землі, той мріє завжди про неї, як про святість найбільшу. І багато людей, помираючи на чужбині, просять накласти їм у домовину бодай грудочку рідної землі...»*

Іван Огієнко

• В 1922 надрукував у Львові переклад Літургії св. Іоанна Златоуста з грецької на українську мову. У травні 1937 у Львові виходить «Новий Заповіт», що являв собою лише частину головної праці всього життя вченого — перекладу Біблії на українську літературну мову з оригінальних давньоєврейських і грецьких текстів. Поставив перед собою завдання: перекласти Біблію на сучасну українську мову, як можна більш точно передавши зміст оригіналу. Британське Біблійне товариство уклало з перекладачем договір про видання книги. Огієнко працював над перекладом з 1931 по 1938, але й багато пізніше він удосконалював текст Біблії для нових видань. В 1942 був опублікований «Новий Заповіт і Псалтир». Повністю фундаментальний переклад (який включає і неканонічні книги) «Біблії або книг св. Письма старого і Нового Заповіту» вийшов в Лондоні в 1962 на 1529 сторінках

• В 1995 в Україні заснована премія імені Івана Огієнка. В 2002 частину архіву митрополита Іларіона передано Україні канадською владою.

Помер митрополит 29 березня 1972 року у м. Вінніпег; похований на православній секції Меморіального парку «Глен Іден»

• За все своє життя Огієнко-Іларіон написав більше півтори тисячі наукових і публіцистичних праць, доступ до більшості з яких і сьогодні є обмеженим. Лише за перші десять років перебування в Канаді у відновленому виданні "Нашої Культури" вийшло 29 його праць. Серед них: "Історія української літературної мови", "Українська церква за час Богдана Хмельницького", "Іконоборство". Огієнка цікавили питання виникнення й розповсюдження друкарства на наших теренах ("Історія українського друкарства", "Пам'ятки старослов'янської мови X—XI віків").

• Він розробляв власну концепцію походження й розвитку української мови й культури ("Історія української культури", "Нариси з історії української мови. Система українського правопису", "Історія української літературної мови", "Етимологічно-семантичний словник української мови"). Ще перебуваючи у Львові, він видав "Український стилістичний словник"

- І наостанок не можна оминати того факту, що саме Іван Огієнко є справжнім автором уже народної пісні "Не питає, чого в мене заплакані очі", "Десяти мовних заповідей свідомого громадянина", а також це саме з його ініціативи було запроваджено святкування Дня соборності України 22 січня

• Десять мовних заповідей свідомого громадянина

- Мова – то серце народу: гине мова – гине народ.
- Хто цурається рідної мови, той у саме серце ранив свій народ.
- Літературна мова – то головний двигун культури народу.
- Уживання в літературі говіркових мов сильно шкодить культурному об'єднанню нації.

- Народ, що не створив собі соборної літературної мови, не може зватися нацією.
- Для одного народу мусить бути тільки одна літературна мова й вимова, тільки один правопис
- Головний обов'язок кожного свідомого громадянина – працювати для збагачення культури своєї літературної мови

- Стан літературної мови – ступінь розвитку народу.
- Як про зрілість окремої особи, так і про зрілість цілого народу судять найперше з культури його літературної мови.
- Кожен свідомий громадянин має дбати, щоб навіть у найменшій оселі працював «Гурток плекання рідної мови».

- Я взяв своє серце малими руками
- Й віддано поклав Україні до ніг,
- І юна любов розцвілася між нами
- І став я орати твердий переліг.
- Й нікому вже більше не дав я любові.
- Бо другого серця кохати не маю
- І вірним зостанусь, аж дошки соснові
- Єдину любов мою спинять без краплі...

